

*С.Ю.Ніколаєва, доктор педагогічних наук професор
Київський національний лінгвістичний університет*

Київський національний лінгвістичний університет зустрічає вчителів іноземних мов України

17 жовтня 2013 року у Київському національному лінгвістичному університеті під головуванням заступника Міністра освіти і науки Бориса Жебровського пройшов Всеукраїнський форум учителів іноземних мов «Якість освіти: унікальна роль мови».

У заході взяли участь ректор Київського національного лінгвістичного університету доктор філологічних наук професор Роман Васько; директор Інституту інноваційних технологій і змісту освіти Олександр Удод; завідувач лабораторії навчання іноземних мов Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України Валерій Редько; доктор педагогічних наук, професор Софія Ніколаєва; директор Британської Ради в Україні Мартін Даул; заступник директора Гете-Інституту в Україні Петра Кьоппер-Маер, аташе Посольства Французької Республіки в Україні Вірджінія Вільшанж; добровольці Корпусу Миру США в Україні.

З вітальним словом виступив Роман Васько, який тепло привітав учасників форуму і побажав їм плідної роботи. Заступник Міністра Борис Жебровський наголосив: «Сьогодні Україна впевнено крокує в європейську сім'ю народів і не знати іноземної мови, принаймні незручно. Учні ніколи не будуть мати успіху на ринку праці, якщо вони не володіють однією-двома іноземними мовами». Він також зазначив, що роль іноземної мови у забезпеченні якісної освіти дуже велика: «Її нічим не можна замінити. Вона проголошена у багатьох міжнародних документах, зафіксована у наших стандартах. Останній Форум міністрів країн Європи, який проходив у квітні в Хельсінкі, розглядав питання якості освіти. Серед критеріїв, які безумовно впливають на якість освіти, — це звичайно білінгвістика, вивчення іноземних мов».

У рамках форуму відбувся також круглий стіл «Особливості навчально-методичного забезпечення з іноземних мов учнів загальноосвітніх навчальних закладів», у якому взяли участь автори підручників з іноземних мов, представники Інституту педагогіки НАПН України та інші.

Учителі порушували питання, пов'язані з використанням ІКТ не лише на уроках, але й у процесі підготовки та перепідготовки вчителя; організацією дистанційного навчання; проведенням вебінарів для вчителів; створенням не лише підручників, але й навчально-методичних комплектів. Загалом учителі позитивно сприйняли та оцінили інноваційні кроки у реформуванні іншомовної освіти і роботу Міністерства освіти і науки України у цьому напрямі.

Від КНЛУ з доповіддю «Іншомовна освіта в Україні: міфи і реальність» виступила завідувач кафедри методики викладання іноземних мов доктор педагогічних наук професор **С.Ю.Ніколаєва**. Пропонуємо вашій увазі скорочену презентацію цієї доповіді.

ІНШОМОВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: МІФИ І РЕАЛЬНІСТЬ

У презентації наведено результати порівняльного аналізу зарубіжних та українських освітніх стандартів, програм з іноземних мов для основної школи, компонентного складу навчально-методичних комплектів з іноземних мов і стандартів підготовки учителя іноземної мови. Зроблено висновки, що всі перелічені вище державні документи в галузі навчання іноземних мов, розроблені в Україні, в цілому відповідають міжнародним зразкам. Запропоновано шляхи їх удосконалення. Доведено також, що відсутність державних стандартів підготовки вчителя іноземної мови негативно впливає на якість іншомовної освіти учнів.

Ключові слова: освітній державний стандарт, програма з іноземної мови, підручник з іноземної мови, навчально-методичний комплект з іноземної мови, стандарт підготовки учителя іноземної мови.

Николаева С.Ю. Иноязычное образование в Украине: мифы и реальность

В презентации представлены результаты сравнительного анализа зарубежных и украинских образовательных стандартов, программ по иностранному языку для основной школы, компонентного состава учебно-методических комплектов по иностранному языку и стандартов подготовки учителя иностранного языка. Сделаны выводы, что все вышеперечисленные государственные документы в области обучения иностранному языку, разработанные в Украине, в целом соответствуют международным образцам. Предложены пути их совершенствования. Показано также, что отсутствие государственных стандартов подготовки учителя иностранного языка негативно влияет на качество иноязычного образования учащихся.

Ключевые слова: образовательный государственный стандарт, программа по иностранному языку, учебник по иностранному языку, учебно-методический комплект по иностранному языку, стандарт подготовки учителя иностранного языка.

Nikolaieva S. Foreign language education in Ukraine: Myths and Realities

The presentation demonstrates the results of a comparative analysis of foreign and Ukrainian educational standards and programs in foreign languages for low secondary school, the components of a foreign language teaching kit and the standards of foreign language teachers training. It is concluded that all of these state documents in the field of language teaching developed in Ukraine on the whole correspond to the international models. The ways of improving them are proposed. It is also shown that the absence of the training foreign language teachers state standards have a negative impact on the quality of students' foreign language education.

Keywords: educational state standard, foreign language program, foreign language student's book, foreign language teaching kit, foreign language teachers' training standard.

Мета виступу

Зробити спробу спростувати окремі міфи в галузі навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах і підготовки вчителя іноземної мови.

1

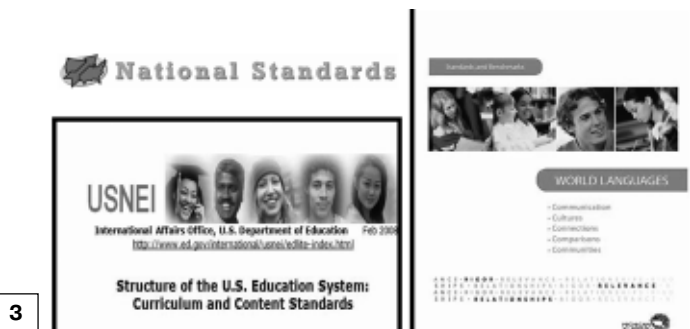
МІФ ПЕРШИЙ

Середні навчальні заклади Західної Європи та інших країн працюють без державних освітніх стандартів і навчальних програм з предметів, яких навчають у школі.

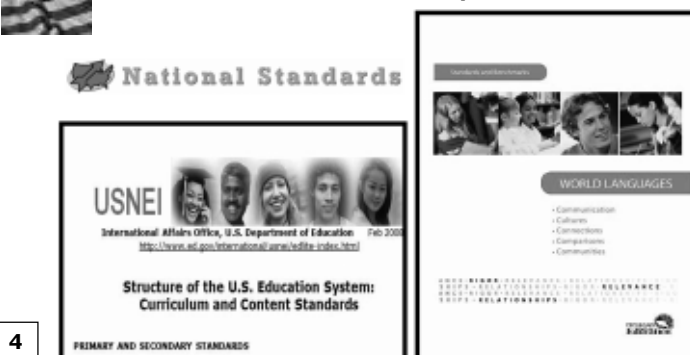
2

ПРИКЛАДИ ДЕРЖАВНИХ ОСВІТНІХ СТАНДАРТІВ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

3

Національні освітні стандарти США

4

Національні освітні стандарти Франції

5

 Національні освітні стандарти Великої Британії та Ірландії

6

Structure of the national curriculum / Структура національного стандарту (Англія, 2013)

Key stage 1	Key stage 2	Key stage 3	Key stage 4
Age 5-7	Age 7-11	Age 11-14	Age 14-16
Languages -----	✓	✓	-----

7

 Purpose of study / Мета навчання (Англія, 2013)

Learning a foreign language is a liberation from insularity and provides an opening to other cultures. A high-quality languages education should foster pupils' curiosity and deepen their understanding of the world. The teaching should enable pupils to express their ideas and thoughts in another language and to understand and respond to their speakers, both orally and in writing. It should also provide opportunities for them to communicate for practical purposes, learn new ways of thinking and read great literature in the original language. Language teaching should provide *the foundation for learning further languages, equipping pupils to study and work in other countries.*

8

 Aims / Завдання навчання ІМ (Англія, 2013)

The national curriculum for languages aims to ensure that all pupils:

- understand and respond to spoken and written language from a variety of authentic sources
- speak with increasing confidence, fluency and spontaneity, finding ways of communicating what they want to say, including through discussion and asking questions, and continually improving the accuracy of their pronunciation and intonation
- can write at varying length for different purposes and audiences, using the variety of grammatical structures that they have learnt
- discover and develop an appreciation of a range of writing in the language studied.

9

 Attainment targets / Результати навчання (Англія, 2013)

By the end of each key stage, pupils are expected to *know, apply and understand the matters, skills and processes* specified in the relevant programme of study.

10

ПРИКЛАДИ ЗАРУБІЖНИХ СТАНДАРТІВ З НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ (ІМ)

11

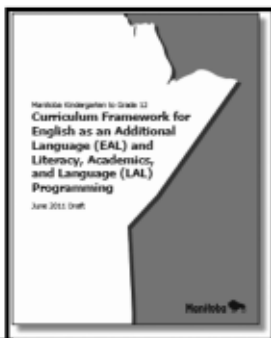

 Стандарт з навчання німецької мови

«Profile deutsch» is a reference book, a check-list or a treasure trove and can be adjusted according to regional, professional or other needs.

12

 Національні стандарти з навчання ІМ у Канаді та Росії

13

Національний стандарт з навчання ІМ у США (2013 рік)

14

Curriculum and Content Standards/ Стандарт і програма з ІМ (США, 2013)

- Uses the target language to engage in conversations, express feelings and emotions, and exchange opinions and information
- Understands and interprets written and spoken language on diverse topics from diverse media
- Presents information, concepts, and ideas to an audience of listeners or readers on a variety of topics
- Understands traditional ideas and perspectives, institutions, professions, literary and artistic expressions, and other components of the target culture
- Understands that different languages use different patterns to communicate and applies this knowledge to the target and native languages

15

COMMUNICATION

- **Communicate in Languages Other Than English**
  - Standard 1.1:* Students engage in conversations, provide and obtain information, express feelings and emotions, and exchange opinions
  - Standard 1.2:* Students understand and interpret written and spoken language on a variety of topics
  - Standard 1.3:* Students present information, concepts, and ideas to an audience of listeners or readers on a variety of topics

16

CULTURES

- **Gain Knowledge and Understanding of Other Cultures**
  - Standard 2.1:* Students demonstrate an understanding of the relationship between the practices and perspectives of the culture studied
  - Standard 2.2:* Students demonstrate an understanding of the relationship between the products and perspectives of the culture studied

17

CONNECTIONS

- **Connect with Other Disciplines and Acquire Information Standard**
  - Standard 3.1:* Students reinforce and further their knowledge of other disciplines through the foreign language Standard
  - Standard 3.2:* Students acquire information and recognize the distinctive viewpoints that are only available through the foreign language

18

COMPARISONS

- **Develop Insight into the Nature of Language and Culture**
  - Standard 4.1:* Students demonstrate understanding of the nature of language through comparisons of the language studied and their own
  - Standard 4.2:* Students demonstrate understanding of the concept of culture through comparisons of the cultures studied and their own

19

COMMUNITIES

- **Participate in Multilingual Communities at Home & Around the World**
  - Standard 5.1:* Students use the language both within and beyond the school setting
  - Standard 5.2:* Students show evidence of becoming life-long learners by using the language for personal enjoyment and enrichment

20

Приклади регіональних стандартів з ІМ у США

21

Стандарт з навчання ІМ у Великій Британії

22

Subject content / Зміст навчання Key stage 2: Modern foreign language

Pupils should be taught to:

- listen attentively to spoken language and show understanding by joining in and responding
- explore the patterns and sounds of language through songs and rhymes and link the spelling, sound and meaning of words
- engage in conversations; ask and answer questions; express opinions and respond to those of others; seek clarification and help
- speak in sentences, using familiar vocabulary, phrases and basic language structures
- develop accurate pronunciation and intonation so that others understand when they are reading aloud or using familiar words and phrases
- present ideas and information orally to a range of audiences
- read carefully and show understanding of words, phrases and simple writing
- appreciate stories, songs, poems and rhymes in the language
- broaden their vocabulary and develop their ability to understand new words that are introduced into familiar written material, including through using a dictionary
- write phrases from memory, and adapt these to create new sentences, to express ideas clearly
- describe people, places, things and actions orally and in writing
- understand basic grammar appropriate to the language being studied, including (where relevant): feminine, masculine and neuter forms and the conjugation of high-frequency verbs; key features and patterns of the language; how to apply these, for instance, to build sentences; and how these differ from or are similar to English

23

Key stage 3: Modern foreign language

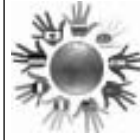
Grammar and vocabulary

- identify and use tenses or other structures which convey the present, past, and future as appropriate to the language being studied
- use and manipulate a variety of key grammatical structures and patterns, including voices and moods, as appropriate
- develop and use a wide-ranging and deepening vocabulary that goes beyond their immediate needs and interests, allowing them to give and justify opinions and take part in discussion about wider issues
- use accurate grammar, spelling and punctuation

Linguistic competence

- listen to a variety of forms of spoken language to obtain information and respond appropriately
- transcribe words and short sentences that they hear with increasing accuracy
- initiate and develop conversations, coping with unfamiliar language and unexpected responses, making use of important social conventions such as formal modes of address
- express and develop ideas clearly and with increasing accuracy, both orally and in writing
- speak coherently and confidently, with increasingly accurate pronunciation and intonation
- read and show comprehension of original and adapted materials from a range of different sources, understanding the purpose, important ideas and details, and provide an accurate English translation of short, suitable material
- read literary texts in the language [such as stories, songs, poems and letters], to stimulate ideas, develop creative expression and expand understanding of the language and culture
- write prose using an increasingly wide range of grammar and vocabulary, write creatively to express their own ideas and opinions, and translate short written text accurately into the foreign language

24

Реальність

Державні середні школи Західної Європи та інших країн світу працюють у повній відповідності до національних та регіональних освітніх стандартів.

25

Висновки

- Освітні стандарти зарубіжних країн розроблені в основному на засадах компетентнісного підходу.
- Стандартами передбачено навчання однієї-двох-трьох іноземних мов.
- У стандартах детально подані мета, завдання і заплановані результати навчання.
- Зміст навчання визначено окремо для кожного з етапів навчання.
- Стандартами передбачено формування основних видів компетентностей: мовленнєвої, мовної, соціокультурної, навчальної тощо.
- Використана у стандартах термінологія різниться.

26

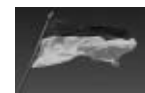
МІФ ДРУГИЙ

Державні освітні стандарти України не відповідають міжнародним вимогам.

27

ЧИННІ ДЕРЖАВНІ ОСВІТНІ СТАНДАРТИ УКРАЇНИ

28

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011 рік)

- спрямований на виконання завдань загальноосвітніх навчальних закладів II і III ступеня і визначає вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи.

29

Дано визначення терміна «компетентність»

Компетентність — набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається із знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці.

30

Наукові засади розробки освітніх стандартів (2011)

- особистісно зорієнтований підхід
- компетентнісний підхід
- діяльнісний підхід

Ці підходи мають бути реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти.

31

Освітня галузь «Мови і літератури»

Метою освітньої галузі «Мови і літератури» є розвиток особистості учня, формування в нього мовленнєвої і читацької культури, комунікативної і літературної компетентності, гуманістичного світогляду, національної свідомості, високої моралі, активної громадянської позиції, естетичних смаків і ціннісних орієнтацій.

32

Основна школа

Зміст мовного і літературного компонентів в основній школі спрямований на досягнення належного рівня сформованості в учнів уміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, читати й усвідомлювати прочитане, на розвиток інтересу до художньої літератури і системного читання, розкриття за допомогою засобів мови і літератури національних і загальнолюдських цінностей, формування гуманістичного світогляду особистості, розширення її культурно-пізнавальних інтересів, виховання в учнів любові, поваги до традицій українського народу, толерантного ставлення до культурних традицій інших народів.

33

Змістові лінії мовного компонента

- мовленнєва лінія
- мовна лінія
- соціокультурна лінія
- діяльнісна лінія

Термін «лінія» не введено, а термін «компетентність» зник.

34

**Іноземні мови (стандарт основної школи)
Мовленнєва лінія (фрагмент)**

Сфери спілкування

Особистісна аудіювання

Тематичні блоки:

Я, моя родина, друзі, відпочинок, дозвілля, відвідання магазину, покупки, природа і погода, охорона навколишнього природного середовища

Публічна

Тематичні блоки:

Охорона здоров'я, улюблений письменник, улюблена книга, кіно і театр, телебачення, музика, молодіжна культура, наука, технічний прогрес, життя суспільства, подорож та екскурсії, пам'ятки культури, спорт, країна, мова якої вивчається

35

**Іноземна мова (стандарт початкової школи)
Мовленнєва лінія (фрагмент)**

Сфери спілкування

Особистісна аудіювання

Тематичні блоки:

Про себе, родина, друзі, одяг, місце проживання, відпочинок і дозвілля

Їжа; основні продукти харчування; природа і погода; тварини; свята

Публічна

Тематичні блоки:

Подорожі, враження від подорожей, короткі відомості про країну (країни), мова якої (яких) вивчається

- розуміти окремі знайомі слова і прості найбільш уживані фрази в ситуаціях повсякденного спілкування, а також невеликі за обсягом повідомлення та інструкції
- розуміти зміст повідомлення у межах особистісної, суспільної та освітньої сфер
- розуміти інструкції і виконувати їх
- розуміти короткі прості пояснення, усне спілкування двох і більше людей; опис, сюжетні тексти, розповідь, повідомлення, пояснення, запитання, оголошення у межах особистісної, суспільної та освітньої сфер спілкування

36

Реальність ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ базової і повної загальної середньої освіти в Україні в основному відповідає зарубіжним зразкам.

37

Висновки

- В освітній галузі «Мови і літератури» компетентнісний підхід заявлено, але не повністю відображено у змісті навчання. «Компетентності» замінено на «лінії».
- Основний акцент зроблено на розвиток уміння користуватися мовними засобами в усіх видах мовленнєвої діяльності, а не здатності спілкуватися...
- Не дотримано однотипності оформлення стандартів початкової та базової і повної загальної середньої освіти.

38

Продовження у наступному числі журналу